

Sygn. akt III Ca 16/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Leszek Dąbek

Sędzia SO Marcin Rak (spr.)

SR (del.) Maryla Majewska – Lewandowska

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. J. i T. J.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w P.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 1 lipca 2015 r., sygn. akt I C 3282/13

1. oddala apelację;

2. zasadza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 600 zł (sześćset złotych) z tytułu zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Maryla Majewska – Lewandowska SSO Leszek Dąbek SSO Marcin Rak

Sygn. akt III Ca 16/16

UZASADNIENIE

Powodowie domagali się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego stanowiącego nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy Poznań Grunwald i J. w P. w dniu 8 kwietnia 2009 r., sygn. akt I Nc 220/09, w części utrzymanej w mocy postanowieniem tego Sądu z dnia 17 lipca 2009 r., tj. co do kwoty 8.454,57 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 listopada 2008 r. do dnia zapłaty, odsetek ustawowych od kwoty 42.545,43 zł od dnia 04 listopada 2008 r. do dnia 29 kwietnia 2009 r. oraz kwoty 4.255 zł tytułem kosztów procesu. Domagali się nadto zasądzenia kosztów procesu. Na uzasadnienie podali, że na podstawie kwestionowanego nakazu prowadzone jest przeciwko nim postępowanie egzekucyjne. Powodowie wywodzili, że po powstaniu tytułu wykonawczego spełnili świadczenie na rzecz pozwanego. W tym celu powód zawarł umowę ze spółką (...) sp. z o.o. w G., która nabyła od pozwanego przedmiot leasingu za cenę wyższą niż kwota zadłużenia powodów. Kwota ta została rozliczona przez pozwanego w dniu 29 kwietnia 2009 r., zatem już po powstaniu tytułu wykonawczego.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów sporu. Zarzuciła, że zdarzenie na które powołują się powodowie, tj. zapłata przez (...) sp. z o.o. kwoty 105.408 zł za przedmiot leasingu, nastąpiła przed wydaniem tytułu egzekucyjnego, co do którego powodowie żądają pozbawienia wykonalności. Przedmiotowy nakaz zapłaty został wydany w dniu 8 kwietnia 2009 roku natomiast zapłata nastąpiła 3 kwietnia 2009 roku. Skutkiem zapłaty było częściowe cofnięcie powództwa i w konsekwencji utrzymanie nakazu zapłaty co do kwoty niezaspokojonego roszczenia, a następnie nadanie klauzuli wykonalności co do tej części należności. Według pozwanej powodowie zarzut spełnienia świadczenia mogli podnieść w tamtym postępowaniu. Skoro tego nie czynili powoływanie tej okoliczności w postępowaniu o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego nie było dopuszczalne w świetle art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy oddalił powództwo i obciążył powodów kosztami procesu.

Wyrok ten zapadł po ustaleniu, że pozwana (a powódka w tamtym postępowaniu) wniosła 11 lutego 2009 roku do Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i J. pozew przeciwko powodom (a pozwanym w tamtej sprawie T. J. i R. J.) oraz przeciwko D. M., domagając się orzeczenia nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym obowiązku zapłaty z weksla kwoty 51.000 zł z odsetkami od 4 listopada 2008 r. i kosztami postępowania wysokości 4.255 zł. W uzasadnieniu wskazała, że dołączony do pozwu weksel na kwotę 82.562,98 zł stanowił zabezpieczenie wykonania przez umowy leasingu nr (...). Pozew dotyczył jedynie części roszczenia. Roszczenie to zostało uwzględnione nakazem zapłaty wydanym w dniu 8 kwietnia 2009 roku w sprawie I Nc 220/09. Odpis nakazu zapłaty wraz z odpisem pozwu i pouczeniem o zarzutach doręczono osobiście T. J. w dniu 11 maja 2009 r. i R. J. w dniu 7 maja 2009 r. Pismem z 5 maja 2009 r. pozwana (a powódka w tamtej sprawie) częściowo cofnęła pozew podtrzymując żądanie w części obejmującej kwotę 8.454,57 zł z odsetkami od 4 listopada 2008 roku oraz odsetki od kwoty 42 545,43 zł od 4 listopada 2008 r. do 29 kwietnia 2009 r. i koszty postępowania. W uzasadnieniu tego wskazała, że po dokonaniu sprzedaży przedmiotu leasingu dokonała rozliczenia zaliczenia jego wartości na poczet zadłużenia z umowy, co skutkowało wygaśnięciem zobowiązania w części tożsamej z cofniętym powództwem. Postanowieniem z 17 lipca 2009 r. Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i J. uchylił nakaz zapłaty w części w jakiej powództwo zostało cofnięte, a w pozostałej części, tj. co do kwoty 8.454,57 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 listopada 2008 r. do dnia zapłaty i ustawowych odsetek od kwoty 42.545,43 zł od dnia 4 listopada 2008 r. do dnia 29 kwietnia 2009 r. oraz kwoty 4.255 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakaz ten utrzymał w mocy. Odpis tego postanowienia został doręczony powodom (a pozwanym w tamtej sprawie) T. J. i R. J. w dniu 3 sierpnia 2009 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że powodowie (a pozwani w tamtej sprawie) nie wnieśli zarzutów od nakazu jak i zażalenia na postanowienie z 17 lipca 2009 r. Ustalił też, że w dniu 1 października 2009 r. nadana została klauzula wykonalności na ten nakaz w części, w której nie został on uchylony postanowieniem z dnia 17 lipca 2009 r.

Jak ustalił Sąd Rejonowy, pozwana (a powódka w tamtej sprawie) sprzedała w dniu 30 marca 2009 roku za kwotę 105.408 zł brutto, na rzecz (...) sp. z o.o. w G. samochód ciężarowy marki I. (...) o nr rej. (...), który był przedmiotem umowy leasingu nr (...) zawartej w dniu 22 września 2006 r. pomiędzy pozwaną a powodem R. J. i D. M.. Cena sprzedaży została przelana na konto powódki w dniu 3 kwietnia 2009 r, zgodnie fakturą VAT nr (...) z 30 marca 2009 r.

Czyniąc ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy pominął zeznania świadka K. M. uznając, że okoliczności, o których zeznawał nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Rejonowy zważył, że podstawą żądania pozwu był art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stanowiący o dopuszczalności pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności na skutek wystąpienia zdarzeń, wskutek których zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Wskazał, że zdarzeniem powoływanym przez powodów było spełnienie świadczenia, które miało miejsce w dniu 3 kwietnia 2009 r. i polegało na zapłacie na rzecz pozwanej kwoty 105.408 zł przez (...) sp. z o. o. w G..

Wywiódł, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem podstawą powództwa opozycyjnego przewidzianą w art. 840 § 1 pkt 2 in fine k.p.c. może być zarzut spełnienia świadczenia tylko wówczas gdy został zgłoszony przez pozwanego a sąd go pominął lub gdy pomimo jego zgłoszenia nie mógł być rozpoznany z powodu prekluzji. Zatem z chwilą uprawomocnienia się wyroku zarzuty, których podstawą są okoliczności istniejące już przed jego wydaniem, nie mogą być podstawą powództwa opozycyjnego, jeżeli nie zostały zgłoszone w czasie postępowania chyba, że strona wykaże nie mogła tego uczynić we właściwym czasie z przyczyn od niej niezależnych lub wykaże, że sąd nie rozpoznał tego zarzutu na skutek przeoczenia albo gdy ocenił, że jego rozpoznanie jest niedopuszczalne. Dotyczy to również wypadków, w których rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym, np. poprzez wydanie nakazu zapłaty. Wówczas wymagane zgłoszenie zarzutu spełnienia świadczenia nie odnosi się do zamknięcia rozprawy, lecz do wydania orzeczenia stanowiącego tytuł egzekucyjny.

Odnosząc te założenia do okoliczności sprawy Sąd Rejonowy ocenił, że kwestionowany nakaz zapłaty został wydany w dniu 8 kwietnia 2009 r podczas, gdy zapłata na rzecz pozwanego 105.408 zł, która według powodów miała stanowić spełnienie w całości ich świadczenia z umowy leasingu, została dokonana w dniu 3 kwietnia 2009 r., a więc jeszcze przed wydaniem nakazu zapłaty. Powodowie mogli zatem i powinni podnieść zarzut spełnienia całości świadczenia w zarzutach od nakazu zapłaty, z której to możliwości nie skorzystali. Zatem podniesienie zarzutu spełnienia świadczenia dopiero w niniejszym postępowaniu uznać należało za spóźnione i nie mogło prowadzić do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.

Sąd Rejonowy uznał przy tym, że nie sposób było uznać, iż zdarzeniem skutkującym wygaśnięciem roszczenia było rozliczenie zapłaty dokonane przez pozwaną w dniu 29 kwietnia 2009 r.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu powołał art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wnieśli powodowie zarzucając Sądowi Rejonowemu:

- sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego polegająca na przyjęciu, że zdarzeniem skutkującym wygaśnięciem zobowiązania na które powoływali się powodowie miało miejsce w dniu 3 kwietnia 2009 roku podczas gdy zdarzenie to nastąpiło 29 kwietnia 2009 roku;
- naruszenie art. 840§1 pkt 2 k.p.c. polegające na niezastosowaniu tego przepisu na skutek błędnego przyjęcia, że zdarzenie określone w tym przepisie nastąpiło przed powstaniem tytułu wykonawczego;
- naruszenie art. 233§1 k.p.c. poprzez pominięcie zeznań świadka K. M., gdy jego zeznania dotyczyły okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia;
- naruszenie art. 227 k.p.c. poprzez brak rozstrzygnięcia co do wniosku dowodowego powodów o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny pojazdów mechanicznych na okoliczność ustalenia, czy oszacowanie przedmiotu leasingu przed jego sprzedażą było prawidłowe, wobec stwierdzonego w tym oszacowaniu obniżenia wartości pojazdu o 24.500 zł na przestrzeni niespełna 3 miesięcy.

Formułując te zarzuty domagali się zmiany zaskarżonego wyroku, uwzględnienia powództwa i zasądzenia kosztów procesu za obie instancje ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 840§1 pkt 2 k.p.c. stanowiącym podstawę prawną żądania pozwu, dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po

zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Wykładnia tego przepisu nie wzbudza wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie gdzie jednolicie przyjmuje się, że spełnienie świadczenia tylko wówczas może stanowić podstawę pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, gdy zarzut ten prawidłowo zgłoszony w postępowaniu zasadniczym nie był przedmiotem rozpoznania lub gdy nie mógł być rozpoznany w tym postępowaniu z uwagi na ograniczenia ustawowe np. prekluzję zarzutów. Regulacja art. 840§1 pkt 2 k.p.c. nie służy sanowaniu uchybień strony, która we właściwym czasie nie wystąpiła ze stosownym zarzutem (por. Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego pod red. T. Erecińskiego, Wydawnictwo LexisNexis, Wydanie IV, tom IV, str. 279, wyrok Sądu Najwyższego z 15 października 2015 roku, II CSK 781/14).

Nie może przy tym budzić wątpliwości, że w przypadku spraw rozpoznawanych na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu nakazowym lub upominawczym, miarodajną dla oceny czy dłużnik mógł skorzystać z zarzutu spełnienia świadczenia, jest data upływu terminu do wniesienia zarzutów lub sprzeciwu nakazu zapłaty z jednej strony oraz z drugiej strony wiedza o samym fakcie uzyskania określonego świadczenia przez wierzyciela. Wszak w dacie uzyskania świadczenia wierzyciel otrzymuje zapłatę i wówczas aktualizują się przesłanki do jej zarachowania na zasadach określonych w art. 451 k.c. W takiej sytuacji ocena prawidłowości tego zarachowania musi nastąpić w postępowaniu rozpoznawczym, zwłaszcza, że dłużnik posiada już wówczas wiedzę o przekazaniu określonej kwoty (spełnieniu świadczenia) na rzecz wierzyciela. Nie zachodzą zatem żadne przeszkody do zgłoszenia przez dłużnika zarzutu spełnienia świadczenia i ewentualne rozliczenie spłaty w trybie art. 451 k.c. Zaniechanie tych istotnych z punktu widzenia interesu dłużnika działań nie może być usprawiedliwieniem dla wytaczania powództwa przeciwegzekucyjnego na podstawie art. 840§1 pkt 2 k.p.c.

W prawidłowo ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy, które Sąd Okręgowy w całości podziela i uznaje za własne, nie mogło natomiast budzić wątpliwości, że w dacie otrzymania przez powodów odpisu nakazu zapłaty tj. w dniach 7 i 11 maja 2009 roku, mieli oni wiedzę na temat zbycia przedmiotu leasingu za cenę podlegającą zaliczeniu na poczet ich zadłużenia względem pozwanej z tej umowy (wynika to wprost z zeznań powoda k. 184). Nie zachodziły zatem żadne przeszkody do wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty, w których pozwani mogli zarzucić wygaśnięcie zobowiązania w całości na skutek tej czynności prawnej. Zaniechanie podjęcia takich działań nie stanowiło usprawiedliwienia dla zgłoszenia zarzutu spełnienia świadczenia dopiero w toku powództwa przeciwegzekucyjnego, nota bene wytoczonego po upływie czterech lat od doręczenia im zawiadomienia o wszczęciu egzekucji.

Wskazanej oceny nie mogły zmienić twierdzenia powodów jakoby pozwana po definitywnym rozliczeniu umowy leasingu dokonała w dniu z 29 kwietnia 2009 roku kolejnego rozliczenia generującego nowe roszczenia i te nowe roszczenia egzekwuje w oparciu o tytuł dotyczący roszczeń już zaspokojonych. Rzecz bowiem w tym, że taka okoliczność faktyczna, to jest egzekwowanie innych roszczeń niż pierwotnie dochodzone na podstawie tytułu wykonawczego, który stwierdza obowiązek zapłaty spełnionego już świadczenia, nie jest podstawą pozbawienia wykonalności tego tytułu, w sytuacji gdy zarzut spełnienia świadczenia mógł być podniesiony w postępowaniu zasadniczym. Niewątpliwie natomiast pozwani mogli podnieść zarzut spełnienia świadczenia po doręczeniu im odpisu nakazu zapłaty. Gdyby to uczynili nie powstałyby zgłaszane aktualnie wątpliwości. Ich rozstrzygnięcie było obecnie niedopuszczalne gdyż godziłoby w powagę rzecz osądzonej (art. 366 k.p.c.) i w istocie mogłoby prowadzić do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego na przesłankach pozaustawowych.

W konsekwencji podnoszone w apelacji zarzuty nie mogły prowadzić do zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia. Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił kiedy nastąpiło spełnienie świadczenia. W związku z tym ustalenie prawidłowości wyceny przedmiotu leasingu (co miała wykazać opinia biegłego) jak i bezasadności naliczenia kosztów odzyskania przedmiotu leasingu – tj. pojazdu zatrzymanego przez służby celne Wielkiej Brytanii (co miało być podważone zeznaniami świadka K. M.) nie było dopuszczalne w niniejszym postępowaniu. Wnioski w tym zakresie pozwani powinni i mogli bowiem zgłaszać w toku postępowania, w którym powstał kwestionowany tytuł wykonawczy.

Z tych też względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając nimi powodów jako przegrywających to postępowanie. Zasądzona na rzecz pozwanej kwota obejmowała wynagrodzenie w wysokości stawki minimalnej zgodnej z §6 pkt 4 w zw. z §12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 490).

SSR del. Maryla Majewska – Lewandowska SSO Leszek Dąbek SSO Marcin Rak